

כינורו של רוטשילד

סיכום – כינורו של רוטשילד

העלילה מתרחשת בעיירה עלובה, ברוסיה, שרוב תושביה זקנים. כבר בפתיחה ניתן לראות שהסיפור מסופר ע"י מספר יודע כל המתאר את הדברים דרך תודעתו של הגיבור. הוא מתאר את כעסו על כי לא הרבו למות בעיירה וגיבורנו שהוא מתקין ארונות קבורה מפסיד. אין ספק שלו היה גר בעיר גדולה, היה זוכה להתקין ארונות רבים והיה זוכה לכבוד מהתושבים. אולם בעיירה כינו אותו יעקוב, ללא תואר כבוד וגרוע מכך הצמידו לו את הכינוי "ברונזה". הוא חי חיי דלות בצריף ישן, עם ריהוט דל, ארונות קבורה, כלי עבודה ומארפה, אישתו.

יעקוב היה בן 70 והוא הצטיין בעבודתו. הוא תמיד התקין ארונות על פי מידה ומעולם לא טעה. הוא לא אהב להתקין ארונות לילדים, כיוון שאין בהם רווח. בנוסף לעבודתו, הוא נהג לנגן בשמחות בתזמורת של יהודים. הוא ניגן נפלא, בעיקר שירים רוסיים. בעת שנגן היה חש ברע, הריחות, הרעש ובעיקר רוטשילד נגן יהודי, שנגן בחליל הכעיסו. הוא שנא יהודים ללא כל סיבה ובמיוחד אהב להציק לרוטשילד. באחת הפעמים לאחר שקילל את רוטשילד ורצה להכותו, אמר לו רוטשילד, שאלמלא הוא רוחש כבוד לנגינתו הוא היה מעיפו מן החלון. לאחר דברים אלו פרץ בבכי. מאז לא הרבו להזמין לנגן.

יעקוב מעולם לא שבע נחת מחייו, הם היו מלאי הפסדים וגירעונות. הוא נהג לחשב את הפסדים שנגרמו לו, כיוון שהיהודים לא נגנו בימי שבת ולא בחגים. וכן את הפסדים שנגרמו לו, כאשר לא הוזמן לנגן וגם הפסדים בשל מיעוט המתים בעיירה. הוא הביא לדוגמא את מפקח המשטרה שגסס במשך שנתיים ולבסוף נסע לעיר אחרת, כדי להירפא ומת דווקא שם וכך הפסיד יעקוב את שכר הקבורה. המחשבות על הפסדים גרמו לו לכאבי ראש ונדודי שינה ולכן נהג לקחת את כינורו למיטתו ולנגן עד שנרדם.

חייו משתנים כאשר יום אחד חלתה אשתו לאחר שסיימה את עבודתה בבית. באותו יום ניגן יעקוב בכינורו ומשמעו החל מחשב את הפסדיו. הוא חשב שלו היה משקיע את הפסדיו בבנק היה זוכה בריבית. ולכן הפסדו גדל והוא הגיע למסקנה שכל חייו הפסדים. בעוד הוא מחשב שמע את קולה של אשתו המודיעה לו ששעתה הגיעה. יעקוב הביט בה והיא נראתה זוהרת, כאילו מאושרת היא לעזוב את הצריף, את ארונות הקבורה ואותו. לקראת הבוקר נזכר יעקוב שמעולם לא קנה לה מתנה ותמיד נזף בה. לעיתים כילה בה את זעמו, על הפסדיו, והכה אותה. הוא זכר את הפחד בפניה. וכעת הבין מדוע היא שמחה למות.

כאשר עלה השחר הוא שאל משכנו סוס ונסע לחובש. החובש נהג בו בזלזול ונתן לו להבין שאין מה לעשות. הוא אף שאל לגילה של מארפה ואמר שהיא עשתה את שלה והגיע זמנה. יעקוב לא מקבל את הדין ומנסה לשכנע את החובש לטפל בה. אולם הוא מסרב, מקלל את יעקוב ומסלק אותו. הוא שב עם אשתו הביתה והיא נותרה עומדת כאילו חששה שיכעס עליה שאין היא עובדת ובגללה יש לו הפסדים. יעקוב הביט בה וחישב את הימים וחשב שיכול מאוד להיות שאשתו תמות באחד מימים אלו.

הוא מיהר לקחת את מידותיה והחל בבניית הארון. כאשר סיים את בנייתו רשם את חשבון הארון בספר חשבונותיו והוסיף זאת להפסדיו. כאשר הגיע הלילה שאלה אותו אשתו אם הוא זוכר את הטיולים שערכו ליד הנהר, את העצים ואת ילדתם הקטנה שמתה. יעקוב לא זכר כלום וחשב שהיא הוזה. אשתו מתה בבוקר והוא ערך לה לוויה מכובדת במעט מאוד הוצאות. לפני הקבורה הוא מישש את הארון ואמר שהוא עשוי היטב.

כאשר חזר יעקוב לביתו מהלוויה הוא חש עצבות. הוא נזכר שנהג באשתו ללא רחמים ולא אמר לה מילה טובה אחת. הוא לא התייחס אליה, כאילו הייתה כלב או חתול. לעומת זאת היא דאגה לו כל הזמן. עוד הוא הולך והנה לקראתו פוסע רוטשילד, כשהוא מחיך אליו ומזמין לבוא ולנגן בתזמורת.

יעקוב מבקש ממנו שיניחו לנפשו, אבל רוטשילד רודף אחריו, מחייך ומתחנן. הוא עורר ביעקוב סלידה והוא החל לקלל אותו. יעקוב הסתער על רוטשילד שהחל בורח מפחד. ילדים שהיו בקרבת מקום רדפו אחריו וצרחו " יהודון" וכך גם הכלבים שאחד מהם אף נשך את רוטשילד, לקול צחוקם של הילדים.

יעקוב פנה לקצה העיר, וילדים שראוהו קראו " ברונזה" בזלזול. הוא הגיע לאגם אותו הזכירה אשתו וראה שהכל השתנה. העצים היפים הזדקנו והוא נזכר לפתע גם בילדה המתה. הוא ישב וחשב כמה השתנה המקום, לו היה משכיל לנצל את הזמן יכול היה לקנות ספינות מעבר או לגדל אווזים לצורך תעשייה, או לשוט בספינה מבית לבית ולנגן בכינורו או אולי לעסוק בדיג ולהרוויח כסף רב. הוא חשב שלו היה עושה הכל היה צובר הון. אבל הוא הבין שאין לו עתיד ולא היה לו עבר וחשב לעצמו מדוע האנשים עושים דווקא את הדברים שאינם צריכים לעשות. מדוע היה צריך להבהיל את רוטשילד? מדוע האנשים לא נותנים לאחרים לחיות את חייהם? לו לא הייתה שנאה היו האנשים מפקים תועלת רבה. הוא חזר לביתו והחל לנגן.

בבוקר הבין שהוא חולה ולכן הלך לרופא שנתן לו תרופות. ממבטו של הרופא הוא הבין שסופו קרב. הוא חשב לעצמו שהחיים אין בהם תועלת לעומת זאת במוות יש תועלת רבה. הוא רק הצטער שהחיים ניתנים לאדם רק פעם אחת והוא לא מנצלם כהלכה.

כשהגיעה שעתו למות הוא לא הצטער, אלא על כינורו. הוא ניגן וככל שהעמיק צערו, נגינתו הפכה לעצובה יותר. בעוד הוא מנגן נשמעה דפיקה בדלת ורוטשילד הופיע, מבוהל. יעקוב סימן לו להתקרב. רוטשילד התקרב וכיסה את פניו וביקש מיעקוב שלא להכותו. הוא חזר והזמין את יעקוב לנגן עימם. יעקוב סרב ואמר שהוא חולה ושוב החל מנגן. תוך כדי נגינה החלו הדמעות לרדת ורוטשילד שהתרגש מנגינתו החל בוכה אף הוא. כאשר הגיע הכומר לוידיאו אחרון ביקש יעקוב לתת את הכינור לרוטשילד.

לאחר שיעקוב מת לקח רוטשילד את כינורו, עזב את חלילו והחל מנגן את אותה נעימה שניגן יעקוב לפני מותו. האנשים התלהבו מנגינתו והחלו להזמין לנגן, הוא ניגן בבתי עשירים לעיתים אף עשר פעמים ביום.

אשר הוא מבין יחד עם יעקוב שהכל היה לחינם, שהוא חי חיים ריקים מתוכן, מבלי שהצליח לממשם. בסיום לאחר שהקורא מתפכח יחד עם יעקוב הוא מבין את גודל האסון, ואת המסקנה שהאדם מצליח להבין את חייו רק לקראת מותו.

רקע (זמן ומקום).

הסיפור מתרחש במשך ארבעה ימים בלבד. ארבעה ימים אינטנסיביים, בהם מתוארים בצמצום חייו ומותו של יעקוב. למרות שהספור נמסר בפרק זמן קצר הוא מכיל אירועים רבים, המתרחשים באינטנסיביות. הבחירה בפרק זמן קצר ואינטנסיבי מאפשרת למחבר לפרוש לפנינו את תמצית חייו של יעקוב. להראות לנו שכל חייו היו ריקים מתוכן, חיים של מרירות ותסכול המתבהרים לקורא רגע לפני מותו. טכניקה זו מאפשרת לקורא לחוש יחד עם הגיבור את תחושת התסכול ומאפשרת לו לבחון את חייו, לנוכח הטרגדיה של גיבורו. צריך לזכור שאין התייחסות לזמנים ספציפיים, כיוון שאיננו יודעים את התקופה בה התרחשה העלילה, אולם יחד עם זאת הימנעות מציון התקופה מאפשרת ליצירה להיות על זמנית וכך לאפשר הזדהות מלאה של הקורא.

העלילה מתרחשת בעיירה קטנה ועלובה. כבר בפתיחה מתוארת העיירה כמקום מדכא ועלוב, מקום שהמאפיין אותו הוא חולים ונוטים למות. זו עיירה שבה האדם נמדד דרך רווח והפסד, יעקוב מצוין שלו היה לו כסף היו אנשי העיירה מכבדים אותו. אולם כיוון שאינו עשיר בזים לו ומכנים אותו בכינויי גנאי. גם האנשים הבוודיים המתוארים בסיפור נתפסים כאנשים אטומים ומנוכרים השופטים את האדם על פי כספו, למשל הרוקח, שמגרש את יעקוב ולא נותן טיפול לאשתו, כיוון שאינה עשירה.

זאת ועוד אנשי העיירה מתוארים כרעים ומלאי שטנה, לדוגמה התנכרותם ליהודים, ליעקוב ולכל מי שחריג. למשל כאשר רוטשילד בורח מפני יעקוב רודפים אותו הילדים ומכני אותו " יהודון" וכאשר

הכלב תוקף אותו וצעקותיו ממלאות את חלל האוויר, במקום להושיט עזרה הם לועגים לו. הם גם לועגים ליעקוב ומכנים אותו " ברונזה".

גם יעקוב, ברגע ההתפכחות מציג את אנשי העיירה כרעים ואכזריים ומגיע למסקנה שהחיים יכלו להיות מועילים יותר אם היה בהם פחות רוע ואם כל אחד היה חי את חייו ומניח לאחר לחיות את חייו בכבוד.

לתיאור העיירה תפקיד חשוב ביצירה, שכן הוא משמש רקע לעלילה וגם כאמצעי לאפיון יעקוב. כמו כן תיאור העיירה ואנשיה מאפשרים לקורא להבין את צמיחתו של גיבורנו. יעקוב מייצג את החברה, כיוון שהוא תוצר של ערכיה והתנהגותה. זו חברה אכזרית וחסרת רגש, חברה שבה צמח יעקוב וחי את חייו. דרך תיאור החברה ניתן להבין ביתר קלות כיצד הפך יעקוב לאדם קר ומנוכר, לאדם שחי את חייו על רוח והפסד, אדם שלא מסוגל לחוש רגש לא כלפי אישתו ולא כלפי סביבתו. והחמור מכל אדם שבשל אטימותו, אף שכח את בתו המתה ושכח את אישתו עוד בחייה.

בנוסף לתיאור העיירה מתואר ביתו העלוב של יעקוב וכן הטבע. האגם- נהר נמצא מחוץ לעיר ויעקוב פונה לשם מבלי להרגיש. היה זה יום אביבי, שמש זורחת. בהיותו בגדת האגם נזכר יעקוב בעץ הערבה שתארה מארפה, בטיולים שנהגו לערוך וגם בילדה המתה. המקום השתנה, הוא אינו שוקק חיים כבעבר, יחד עם זאת שהייה במקום מביאה את יעקוב לערוך חשבון נפש. מעניין שדוקא בטבע, מחוץ לעיר יכול יעקוב להתחבר לעצמו, דבר שלא התאפשר בעיר. רק בטבע הרחק מהחברה והשפעותיה השליליות יכול יעקוב לעשות זאת, שכן הטבע מאפשר התחברות עם התמים שבאדם עם הרגש ועוד. הטבע עומד באנלוגיה ניגודית לעיר וכך הוא מדגיש את הביקורת על החברה.

מבנה העלילה

העלילה היא חוט השדרה של הסיפור, כלומר רצף האירועים המתרחשים בו על פרק זמן מסוים. אירועי הסיפור, נמשכים ארבעה ימים, בכל יום מתרחש אירוע נוסף המשפיע על התפתחות העלילה, על התקדמותו של יעקוב אל תוך עצמו, עד השלב שהוא מבין את עצמו ומתפייס עם חייו, זהו גם השלב שבו מסתיימים חייו. כדאי לשים לב שהאירועים מתרחשים בעיקר בתוך נפשו של הגיבור ומעט מאוד אירועים חיצוניים, אשר מהווים זרז להתפתחות הנפשית.

תחילה האקספוזיציה, המציגה את העיירה, את חיי יעקוב ויחסו לסובבים אותו. היום הראשון - ביום הראשון נופלת מארפה למשכב, זהו המפנה הראשון בסיפור. יעקוב מזועזע מדבריה של מארפה המודיעה שהגיעה שעתה. אירוע זה מהווה את הבסיס הראשוני להתפתחות הנפשית של יעקוב. ביום זה בחר יעקוב לעשות מאזן שנתי של רוח והפסד, דבר שגרם לו לדיכאון. לכאורה הוא מתייחס בקהות חושים להודעתה של מארפה, אולם כאשר הוא רואה את פניה המאושרות הוא נזכר ביחסו הקר אליה. הוא מבין שמארפה מאושרת מן האפשרות שהיא תמות ובכך תשתחרר ממנו. זו ההבנה הראשונה אליה מגיע יעקוב.

היום השני - זהו היום בו לוקח יעקוב את מארפה לחובש ומנסה לפצותה על שנות הסבל. החובש מתגלה כאדם קהה חושים בדיוק כמו יעקוב. הוא לא משתדל לרפא את מארפה ונוהג בה בזלזול. הוא נוהג באנשים עניים בחוסר כבוד ואינו רואה בהם אנשים הראויים לטיפול. כאשר חוזר יעקוב לביתו הוא מחליט לבנות למארפה ארון בעודה בחיים. ניתן לראות שלמרות ההבנה אליה הגיע קודם ולמרות ניסיונו לפצות את מארפה הוא נסוג להתנהגותו הקודמת. אירוע נוסף מתרחש באותו היום, כאשר מארפה מנסה להזכיר לו את בתם שמתה חמישים שנה קודם. הוא לא מצליח להיזכר ונוצר הרושם שמארפה הוזה.

שליפים.קום – סיכומים מוכנים לבית הספר

Shlifim.com

היום השלישי - הלווייתה של מארפה. יעקוב עורך למארפה הלוויה חסכונית וכאשר הוא שב לביתו הוא נחלש ונופל למשכב. באותו היום מגיע אליו רוטשילד, שבא להזמינו לנגן בחתונה. הוא תוקף אותו ללא כל סיבה ומניח לילדי העיירה להתעלל בו.

בהמשך הוא הולך לנהר ושם הוא נכר באירועי העבר. הוא נזכר בעצים שציינה מארפה וכן הוא נכר בבת המתה. ליד הנהר הוא עורך חשבון נפש, שבנוי בעיקר מרווח והפסד חומריים.

היום הרביעי - בו מבין יעקוב כי הוא עומד למות. הוא לא מצטער על כך, אבל הוא עושה חשבון נפש והפעם עוסק ברוחניות ולא חומריות. הוא מבין שחייו היו לשווא ולכן אינו מצטער למות. הוא רק עצוב שעליו להיפרד מכינורו. בהמשך מגיע רוטשילד לביתו ויעקוב מתפייס עמו ועם עצמו. הוא מחליט להוריש את הכינור לרוטשילד ומסיים את חייו.

ניתן לתאר את העלילה גם דרך **המבנה הקלאסי: אקספוזיציה** - המציגה את העיירה ואת דמותו של הגיבור. **ההסתבכות** - כאשר מארפה מודיעה שהיא חולה ועמדת למות. דווקא האושר על פניה מביא לשינויים שיחולו בהמשך. **שיא** - ההבנות אליהן מגיע יעקוב, תחילה הבנות הקשורות בחומר באגם ואח"כ הבנות הקשורות ברוחניות בביתו.